

TOWARDS A REASONABLE ECOLOGY AMONG THE MEDIA THEMSELVES

'Every revolution is a technical revolution', Vilém Flusser said. Our lives, relationships, societies, political systems are convulsed and transformed by every scientific and technological innovation. How we react to these changes was of central interest to the historian of literature Marshall McLuhan. He noted that we tend to imagine and communicate the new unfamiliar experience in terms and tropes from the past, which are unsuitable for the task but compensate for that with nostalgic familiarity.

The alphabet produced the revolutionary civil space of the Greek polis, its democracy, the rule of law and the notion of impartial justice. McLuhan studied how such technologies as the alphabet can completely reorganize how we perceive the world, becoming part of what he called an 'environment of services'. And the more it fades into the background, the more it exerts an unconscious influence on our behaviours and our concepts. McLuhan further noted that a technology, when pushed to its extreme 'flips' or 'overheats' and generates contrary effects. We can see this in how literacy produced the private individual and the detached scientific method, but that intensification of literacy through the Printing Press brought us the intense nostalgia of the Romantics, individualists longing for holistic communing with Nature. The scientific method brought light-speed electronic communication that retrieves a Village mentality at global scale, obligatory inclusivity, no privacy, and the comforts and pressures of orthodoxy.

The unprecedented civil political space of lucid altruistic exchange of knowledge on a global scale of the early Internet runs on a churning industrial assemblage of desperation of petty crime, extortion, fraud, extreme exploitation, contraband and an arms race in automated snippets of code instructions, which takes up an astonishing amount of web traffic. It should be no surprise that a technology built to control and command nuclear missile systems with 100% reliability cannot help but weaponise the information it communicates. Just as criminals weaponise spam email, we see how political agents have weaponised information technology over the ages, and though the forms of real-time manipulation seem insidiously novel today, they are certainly not.

Think tanks across Silicon Valley are desperate to stave off the corruption of the aspirational project of the Internet. For these liberal defenders of civil discourse the Internet is still potentially an ideal egalitarian meritocracy of ideas, split off hermetically in a weightless realm of pure information. Obviously, such an abstractly principled civil sphere could only be a luxury afforded to a tiny elite. Ever since the Eternal September began, the Internet has been flooded in the screaming desperation of an unjust world, with automated processes, bots, denial-of-service attacks, not to mention spam, scams, deception, crime, and fraud making up over 50% of Internet traffic.

This should not be a surprise. The glorious communication-space of the Internet was firstly a command and control system for an air defence system. It has become a monopolistic commercial control system dominated by invasive advertising and wasteful globalised production chains. If you are good you get an ad, if you are bad you get a drone strike, same technology. No wonder that today it is being used as a social weapon to manipulate, terrorize and exploit the users of the consuming end of the instrument.

This apparent catastrophe is foretold in Marshall McLuhan's famous 'the medium is the message'. The rational content of messages in electronic communication is dissolving into a new instrumentality full of emoticons, memes and hashtags. The message, the content, affects its target individually, whereas the medium affects us all, and becomes part of the imperceptible environment where it takes on a mythic power. McLuhan, like Flusser, saw it necessary to assert that even though the communication forms produced with electronic media harken back to a former, pre-literate, tribal age, materially – on the apparatus level (for Flusser) or environmental level (for McLuhan) – they still function according to the rational and causal traditions of the literate scientific method. Both thinkers strove in their work to elaborate how the autonomy of the individual critical thinking could be sustained in an environment that drives people towards inclusive, participatory modes of experience.

'The hidden aspects of the media are the things which should be taught, because they have an irresistible force when invisible. [...] The sooner the population or the young or old can be taught the effect of these forms, the sooner we can have some sort of reasonable ecology among the media themselves. What is desperately needed is a kind of understanding of the media which would permit us to program the whole environment so that the say literate values would not be wiped out by the new media. If you understand

the nature of these forms you can neutralize some of their adverse effects and foster some of their beneficent effects. We have never reached never reached this level of awareness.' (McLuhan 1979: 4m30)

One of the main aims of our Feedback project is to help foster this understanding of our technical environment by demystifying its occult apparatus and laying bare the principles at work behind the scenes. One strategy used by artists since the beginning of the electronic age is feedback. Feedback is of course a central principle of cybernetics, it involves sending a signal out into the world and then sensing the result of that 'message' in a way that modifies a process. When a signal is fed back directly into the instrument producing it, it can create a short circuit and overload the instrument with its own signal, revealing its material limits and its operative principles. We can see the instrument for what it is: a composition of industrial parts.

Artists have a special role to play in the electronic age, as those who are most sensitive to the coming changes brought on by new technology and therefore the ones whose art can signal us how to prepare. McLuhan clearly saw himself as one such artist, eschewing peer review to get his ideas, 'probes' as he called them, out in the public for speedy feedback. McLuhan's experimental publications were avidly transdisciplinary and collaborative seeking for new hybrids of literate and post-literate values capable of grappling with the rapidly changing conditions of the electronic age. When McLuhan states that artists are capable of generating modes for understanding that can 'program the whole environment so that the say literate values would not be wiped out by the new media' McLuhan sees that literacy is superseded by new technology, but need not be abandoned. Like Flusser he seeks for a 'both-and' approach, integrating the critical power of literate consciousness, to the sensual involvement of post-literate experience, seeming to heal the platonic rupture where silent individualistic rational thinking was split off from embodied dialogical corporate philosophy of the pre-socratics.

'When Sputnik went around the planet, nature disappeared. Nature was hijacked right off this planet. Nature was enclosed in a man-made environment and art took the place of nature. [...] When Sputnik went around the planet, the planet became an art form. Nature disappeared overnight and planet polluto took the place of the old nature. Planet polluto, discovered to be in a very bad state, needing a great deal of human attention - art form.' (McLuhan, 1972)

McLuhan's ecology of media is the discussion of this 'man-made environment' we live in, the one that circumscribes the stirring, holistic, ecological icon of the 'Blue Marble'. The eco- in ecology is also the eco- in economy, the oikos or household. When we discuss Nature today, it is plainly an anthropomorphic nature foreclosed by the capacities of our technologies. The poietic 'environment' for McLuhan is increasingly an industrial one. What McLuhan describes would be a 'reasonable ecology between the media' is plainly a discourse that also integrates an acknowledgement of the economic industrial interests at play within the environment that provides our perceptions and our ideas.

'[O]nce we have surrendered our senses and nervous systems to the private manipulation of those who would try to benefit from taking a lease on our eyes and ears and nerves, we don't really have any rights left. Leasing our eyes and ears and nerves to commercial interests is like handing over the common speech to a private corporation, or like giving the earth's atmosphere to a company as a monopoly.' (McLuhan, 1966: 67-8)

McLuhan is often criticised for his lack of political commitment, but his mentor Harold Innis clearly instilled in him an ample awareness that technologies do not emerge and become prevalent all on their own, but in fact are the extensions of the material interests of prevailing regimes of ownership and wealth. The private sphere which should be defended is the space for critical analysis and the formulation of communicable understandings, not one of the hoarding of resources, informational and material, for private commerce and profit.

McLuhan's elaborated his speculative literate/post-literate hybrid consciousness in the hope of generating practices that preserve intellectual autonomy without needing to pretend to step out completely from the maelstrom of technological revolutions. This 'critical involvement' would allow us to epistemologically de-centre human being without having to abandon the private analytic powers, which are the products of literacy, to others who wish to usurp them as private property. Rather than private dominion over shared consciousness, McLuhan's ecology urges us to elaborate new roles for private consciousness in shared dominion.

MARSHALL MCLUHAN BY YOUSUF KARSH (1967)

The first thing you should do when the others
 are in a room is to get out of the room and
 go to the nearest exit. If you are in a room
 that has a door that is not open, you should
 go to the door and try to open it. If you
 cannot open it, you should go to the window
 and try to break it. If you cannot break it,
 you should go to the floor and stay there
 until the fire is out. If you are in a room
 that has a door that is not open, you should
 go to the door and try to open it. If you
 cannot open it, you should go to the window
 and try to break it. If you cannot break it,
 you should go to the floor and stay there
 until the fire is out. If you are in a room
 that has a door that is not open, you should
 go to the door and try to open it. If you
 cannot open it, you should go to the window
 and try to break it. If you cannot break it,
 you should go to the floor and stay there
 until the fire is out.

NAAR EEN REDELIJKE ONDERLINGE ECOLOGIE VAN DE MEDIA ZELF

'Tedere revolutie is een technische revolutie', zei Vilém Flusser. Onze manier van leven, onze relaties, onze samenlevingen en politieke systemen worden door iedere wetenschappelijke en technologische innovatie onderstevend gehaald en getransformeerd. De literatuurwetenschapper Marshall McLuhan was met name geïnteresseerd in hoe wij op deze veranderingen reageren. Het viel hem op dat wij geneigd zijn om over nieuwe, onbekende ervaringen te denken en te spreken in termen en stijlfiguren uit het verleden. Die zijn daarvoor weliswaar niet geschikt, maar bieden tegenwicht door hun nostalgische vertrouwdheid.

Het alfabet heeft geleid tot de revolutionaire openbare ruimte van de Griekse polis en zijn democratie, rechtssysteem en het begrip onpartijdige gerechtigheid. McLuhan onderzocht hoe technologieën zoals het alfabet ons hele wereldbeeld kunnen omgooien. Ze worden deel van wat hij een 'omgeving van diensten' noemde, die naarmate die meer naar de achtergrond verdwijnt steeds meer een onbewuste invloed uitoefent op ons gedrag en ons denken. Ook merkte McLuhan op dat wanneer een technologie tot het uiterste wordt doorgevoerd, deze 'omslaat' of 'oververhit raakt' en dan tegenstrijdige effecten genereert. Dat zien we bijvoorbeeld in hoe geletterdheid heeft geleid tot het individu en tot afstandelijke wetenschappelijke methodes, maar de intensivering van die geletterdheid door de boekdrukkunst heeft ons de heftige nostalgie gebracht van de romantici, van individualisten die naar een holistische eenwording met de natuur streven. De wetenschappelijke methode heeft ons op lichtsnelheid opererende elektronische communicatie gebracht die het gevoel van een dorpsmentaliteit op mondiaal niveau oproept, maar met verplichte inclusiviteit, geen privacy en alle troost en druk van de orthodoxie.

De nooit eerder vertoonde openbare politieke ruimte voor een heldere, onbaatzuchtige uitwisseling van kennis op mondiale schaal waarom het vroege internet zo werd geprezen, draait op een voortdurend industrieel stelsel van lichte misdrijven, afpersing, fraude, extreme uitbuiting, sluikhandel en een wapenwedloop in geautomatiseerde stukjes programmacode, dat verantwoordelijk is voor een verbluffende hoeveelheid internetverkeer. Het hoeft dan ook geen verbazing te wekken dat een technologie die is gemaakt om kernraketsystemen met 100% betrouwbaarheid aan

te sturen onvermijdelijk ook de informatie die erdoor wordt gecommuniceerd tot wapen maakt. Net zoals criminelen spam tot wapen maken, hebben politieke krachten door de eeuwen heen informatietechnologie tot wapen gemaakt. De diverse vormen van real-time manipulatie mogen dan nu bedrieglijk nieuw lijken, maar dat zijn ze zeker niet.

Denktanks in Silicon Valley doen hun uiterste best om de corrumpering van het idealistische internetproject tegen te gaan. Voor deze verdedigers van het openbare debat is het internet nog steeds in aanleg een ideale, egalitaire meritocratie van ideeën, hermetisch afgesplitst in een gewichtloos domein van pure informatie. Uiteraard kon zo'n op abstracte principes gebaseerde civiele ruimte alleen maar voor een kleine elite een luxevoorziening zijn. Sinds de 'eeuwige september' is het internet echter overstroomd door het wanhopige gekrijs van een onrechtvaardige wereld, met geautomatiseerde processen, bots, denial-of-service-aanvallen, om maar te zwijgen van spam, oplichting, misdaad en fraude, die ruim de helft van het internetverkeer voor hun rekening nemen.

Dat komt niet als een verrassing. De glorieuze communicatieruimte van het internet is ooit begonnen als een controle- en besturingssysteem voor luchtverdediging. Het heeft zich ontwikkeld tot een monopolistisch, commercieel controlesysteem dat wordt overheerst door opdringerige reclames en niet-duurzame, geglobaliseerde productieketens. Wie braaf is krijgt een advertentie, wie stout is krijgt een drone op zijn dak gestuurd; zelfde technologie. Geen wonder dat het internet vandaag de dag wordt ingezet als een maatschappelijk wapen om de gebruikers van het consumentenaspect van het instrument te manipuleren, te terroriseren en uit te buiten.

Deze overduidelijke catastrofe is al door Marshall McLuhan voorspeld in zijn beroemde uitspraak 'the medium is the message'. De rationele inhoud van berichten in elektronische communicatie lost op in een nieuwe instrumentaliteit van emoji's, memen en hashtags. De boodschap, de inhoud, beïnvloedt de geadresseerde individueel, maar het medium beïnvloedt ons allemaal en gaat deel uitmaken van een onwaarneembare omgeving waarin het mythische kracht verwerft. Net als Flusser stelde McLuhan nadrukkelijk dat hoewel de communicatievormen die door elektronische media worden geproduceerd teruggrijpen op een eerdere, pregeletterde, tribale tijd, deze vormen op het apparaatniveau (Flusser)

of het omgevingsniveau (McLuhan) nog steeds functioneren volgens de rationale en oorzakelijke tradities van de wetenschappelijke methode van geletterdheid. Beide denkers streefden in hun werk naar een nadere uitwerking van hoe de autonomie van het individuele kritische denken overeind kan blijven in een omgeving die ons richting een inclusieve, deelnemende belevingswereld stuurt.

'De verborgen aspecten van de media zijn juist de dingen die onderwezen zouden moeten worden, want als ze onzichtbaar zijn, oefenen ze een onweerstaanbare kracht uit. [...] Hoe eerder de bevolking, jong en oud, leert wat de effecten van deze vormen zijn, hoe eerder we kunnen komen tot een soort redelijke ecologie van de media zelf. Er is dringend behoefte aan een begrip van de media dat ons in staat zou stellen om die hele omgeving zo te programmeren dat bijvoorbeeld geletterdheid niet door de nieuwe media wordt uitgewist. Als we de aard van deze vormen begrijpen, kunnen we enkele van de nadelige effecten ervan neutraliseren en de weldadige effecten koesteren. Dat niveau van bewustwording hebben we echter nog nooit bereikt.' (McLuhan, 1979, op 04:30)

Een van de hoofddoelen van ons Feedback-project is het stimuleren van dit begrip van onze technische omgeving door de geheimzinnige werking ervan te ontsluiten en de achterliggende principes bloot te leggen. Een strategie die al sinds het begin van het elektronische tijdperk door kunstenaars is gehanteerd is de feedback, een kernbegrip in de cybernetica. Het houdt in dat er een signaal de wereld wordt ingezonden en dat vervolgens het resultaat van dat 'bericht' wordt gemeten op een manier die een proces beïnvloedt. Wanneer een signaal rechtstreeks wordt teruggekoppeld naar het instrument waaruit het voortkomt, kan dit kortsluiting veroorzaken, waardoor het instrument door zijn eigen signaal overbelast raakt. Daardoor worden de fysieke grenzen en de principes van de werking van dat instrument zichtbaar en zien we wat het werkelijk is: een samenstelling van industriële onderdelen.

Kunstenaars vervullen een speciale rol in het elektronische tijdperk. Zij zijn het gevoeligst voor aanstaande veranderingen die voortkomen uit nieuwe technologie en kunnen daardoor in hun kunstwerken signaal afgeven over hoe we ons moeten voorbereiden. McLuhan zag zichzelf duidelijk als een kunstenaar. Hij legde zijn ideeën niet eerst voor aan collega's in de wetenschap maar stuurde die 'probes', zoals hij ze noemde, rechtstreeks het publieke domein in om op die manier snel feedback te krijgen. McLuhans experimentele publicaties waren enthousiast trans-

disciplinair en op samenwerking gericht, om te komen tot nieuwe hybride vormen van geletterde en niet langer van taal afhankelijke waarden waarmee de snel veranderende omstandigheden van het elektronische tijdperk konden worden aangepakt. Als McLuhan zegt dat kunstenaars in staat zijn om vormen van inzicht te genereren die 'de hele omgeving zo kunnen programmeren dat bijvoorbeeld geletterdheid niet door de nieuwe media wordt uitgewist', onderkent hij dat geletterdheid wel door nieuwe technologie wordt opgevolgd, maar daarom niet hoeft te worden opgegeven. Net als Flusser streeft hij naar een 'zowel-als' zowel-als benadering van de zintuiglijke beleving van de niet langer van taal afhankelijke ervaring, waarin de kritische kracht van het geletterde bewustzijn geïntegreerd wordt. Daarmee lijkt hij de platonische breuk te repareren waarbij het zwijgende, individualistische, rationele denken is afgesplitst van de belichaamde, op dialoog gerichte, collectieve filosofie van de pre-Socraten.

'Toen de Spoetnik rond de planeet vloog, verdween de natuur. De natuur werd gewoon weggekaapt van deze planeet. De natuur werd opgesloten in een door de mens gemaakte omgeving waarin kunst de plaats van natuur innam. [...] Toen de Spoetnik rond de planeet vloog, werd de planeet een kunstvorm. Van de ene op de andere dag was de natuur verdwenen en werd haar plaats ingenomen door de planeet Polluto. Deze planeet Polluto bleek in zeer slechte staat te verkeren en heel veel menselijke aandacht nodig te hebben – een kunstvorm.' (McLuhan, 1972).

McLuhans ecologie van de media vormt de discussie over deze 'door een mens gemaakte omgeving' waarin we nu leven, de omgeving die de omlijning vormt van dat bewegende, holistische, ecologische icoon van 'de Blauwe Knikker'. Het eco in ecologie is hetzelfde eco als in economie, namelijk oikos of huishouden. Als we het vandaag de dag over de natuur hebben, is dat overduidelijk een antropomorfische natuur waarop beslag is gelegd door onze technologische vermogens. Voor McLuhan is de poëtische 'omgeving' steeds meer een industriële omgeving. Wat McLuhan een 'redelijke ecologie tussen de media' noemt, is duidelijk een discours waarin een erkenning is opgenomen van de economische, industriële belangen die in die omgeving spelen die ons voorziet van onze percepties en onze ideeën.

'Als we eenmaal onze zintuigen en zenuwstelsels hebben uitgeleverd aan de private manipulatie van diegenen die winst willen maken door onze ogen, oren en zenuwen te

pachten, hebben we eigenlijk helemaal geen rechten meer over. Het verpachten van onze ogen, oren en zenuwen aan commerciële belangen is alsof we het algemene spreken overdragen aan een privéonderneming, of alsof we een bedrijf het monopolie geven op de dampkring van de aarde.' (McLuhan, 1966: 68-8)

McLuhan is vaak bekritiseerd vanwege zijn gebrek aan politieke betrokkenheid, maar zijn mentor Harold Innis heeft hem duidelijk een groot besef bijgebracht dat technologieën niet vanzelf opkomen en dominant worden, maar dat ze in feite de extensies zijn van de materiële belangen van heersende eigendoms- en vermogensverhoudingen. Het private domein dat verdedigd dient te worden is de ruimte voor kritische analyse en voor het formuleren van overdraagbare inzichten, niet die van het hamsteren van rijkdommen, zowel materieel als informationeel, voor privéhandel en privéwinst.

McLuhan ontwikkelde zijn speculatieve geletterde/post-geletterde hybride bewustzijn in de hoop daarmee praktijken op gang te brengen waarin de intellectuele autonomie behouden blijft zonder te hoeven doen alsof er volledig afstand wordt genomen van de draaikolk van technologische omwentelingen. Deze 'kritische betrokkenheid' zou ons in staat stellen om de mens niet langer epistemologisch centraal te stellen, zonder echter onze private analytische vermogens – de producten van geletterdheid – te hoeven opgeven ten bate van anderen die zich die vermogens als privébezit willen toe-eigenen. McLuhans ecologie spoort ons aan om nieuwe rollen te ontwikkelen voor een privaat bewustzijn in gedeelde zeggenschap, in plaats van private zeggenschap over een gedeeld bewustzijn.

This publication appears on the occasion of the project:

FEEDBACK #1: MARSHALL McLUHAN AND THE ARTS

Marshall McLuhan, Peter Blegvad, Disnovation, Harun Farocki, Darsha Hewitt, Mogens Jacobsen, Willy Lemaitre, Imediengruppe Bitnik, MRZB, Christof Migone, Reynold Reynolds, Thomas Bégin, Wolfgang Spahn, Hito Steyerl, Stephanie Syjuco & Angela Washko

22.09.2017 – 19.11.2017

Location: West in Huis Huguetaan, Lange Voorhout 34 and West, Groenewegje 136 Den Haag

+ the 2-day International Symposium:

MOMENT OF TRUTH: FOR A REASONABLE ECOLOGY BETWEEN THE MEDIA

Jasper Bernes, Josephine Bosma, Florian Cramer, Richard Cavell, Baruch Gottlieb (moderator), Garnet Hertz, Dmytri Kleiner, Ganaële Langlois, Geert Lovink, Willem van Weelden

28.09.2017 – 29.09.2017

Location: Royal Academy of Art, The Hague, KABK, Prinsessegracht 4, Den Haag

Text: Baruch Gottlieb

Baruch Gottlieb trained as a filmmaker at Concordia University, has been working in digital art with specialization in public art since 1999. He is active member of the Telekommunisten, Arts & Economic Group and Laboratoire Déberlinisation artist collectives. Author of *Gratitude for Technology* (ATROPOS 2009), *A Political Economy of the Smallest Things* (ATROPOS 2016), and the upcoming *Fundamentals of Digital Materiality* (Emerald 2017) he currently lectures in digital aesthetics at the University of Arts Berlin and is fellow of the Vilém Flusser Archiv. In 2007 he founded with Ji Yoon Yang SFX Seoul, Korea's first sound art festival. He is curator of the exhibition series *Flusser and the Arts* based on the philosophical writings of Vilém Flusser which has been show so far in Karlsruhe, Berlin, The Hague and Prague. He writes extensively on digital aesthetics, digital archiving, generative and interactive processes, digital media for public space and on social and political aspects of networked media.

References:

- McLuhan, Marshall (1979) in a post-lecture Q & A session recorded by ABC Radio National Network on 27 June 1979 in Australia. youtu.be/a11DEfmoWCw?t=4m30s
- McLuhan, Marshall (1972): *The Planet as Art Form*. Interview with David Frost, The American Broadcasting Corporation 1972, marshallmcluhanspeaks.com/interview/1972-the-planet-as-art-form/
- McLuhan, Marshall (1966) *Understanding Media*. McGraw Hill, New York

Translator: Leo Reijnen

Typesetting: Jelle Koper

Printer: Oranje van Loon, Den Haag

Thanks: Ministry of Education, Culture and Science and Gemeente Den Haag

Publication: West

Edition: 1.000

ISBN: 978-90-79917-71-6

West

Groenewegje 136

2515 LR Den Haag

the Netherlands

+31 (0)70 392 53 59

www.westdenhaag.nl

info@westdenhaag.nl

